

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: محسن ارجمند

سر دبیر: حبیب‌الله قاسم‌زاده

زیر نظر هیئت تحریریه

مسئول اجرایی: منصوره رجب‌لو

طراحی جلد: فاطمه پاشاخانلو

مسئول هنری و صفحه‌آرا: پرستو قدیم‌خانی

مسئول فروش و اشتراک: حسین افشار

بها: ۲۵۰۰ تومان

شمارگان: ۱۱۰۰

چاپ: چاپ زیبا: کیلومتر ۱۴، جاده قدیم کرج، بلوار

گلستانک، کوچه نوری، پلاک ۱۴، تلفن: ۴-۴۴۱۹۷۱۶۳

دفتر نشریه و مرکز فروش:

تهران، بلوار کشاورز، بین خیابان

کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲۹۲

تلفن: ۸۸۹۷۷۰۰۲ - ۸۸۹۷۹۵۴۴

Email: baztabedanesh@yahoo.com

دوره سوم بهار (۱۳۸۸)، شماره ۱۱

بازتاب

نشریه‌ای درباره شناخت، مغز و رفتار

هیئت تحریریه

دکتر محمد رضا باطنی

زبان‌شناس

دانشگاه تهران

دکتر خسرو پارسا

جراح مغز و اعصاب

دکتر بیژن جهانگیری

فارماکولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر احمد جلیلی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

حسین حسین‌خانی

نویسنده و ناشر

دکتر محمد رضا زرین‌دست

فارماکولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر و نداد شریفی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

غلامحسین صدری افشار

نویسنده و مترجم

دکتر اصلاان ضرابی

روان‌پزشک

دکتر جمال عابدی

روان‌شناس

دانشگاه کالیفرنیا، دیویس

دکتر محمود عبادیان

استاد فلسفه و ادبیات

دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر حسن عشایری

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر رامین مجتبابی

روان‌شناس و روان‌پزشک

دانشگاه جانز هاپ‌کینز

دکتر آذرخش مگری

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر غلامرضا میرسپاسی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر عبدالرحمن نجل رحیم

نورولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر تورج نیسنوری

جراح مغز و اعصاب

دکتر رضا نیلی‌پور

زبان‌شناس

دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی

فهرست:

- ۳ سخن سردبیر
حیب‌الله قاسم‌زاده
- ۵ پیدایش روان‌پزشی (پسیکوز): از ژن‌ها تا جامعه
ونداد شریفی
- ۱۲ مقدمه‌ای بر روان‌شناسی سرطان
محسن ارجمند
- ۱۹ غم غربت و حسرت مندی: گذشته، حال، و آینده
سدی کیدز و همکاران / ترجمه اکرم خسته
- ۲۵ افسردگی در ایران: چه باید کرد؟
علی‌اکبر نجاتی‌صفا
- ۲۸ مسئله‌دیرپای شناخت منفی در افسردگی و اضطراب: چشم‌اندازهای جدید و مناقشه‌های قدیم
دیوید آ. کلارک / ترجمه حسن حمیدپور
- ۳۷ مزاج (خُلُق و خو)، رشد و شخصیت
مری‌ک. روئبارت / ترجمه شهرزاد دبیبان
- ۴۶ نامه‌های گم شده و بازیافته فروید و انیشتاین
اریکافرام / ترجمه حیب‌الله قاسم‌زاده
- ۴۹ مدل شناختی توهم شنوایی در بیماران اسکیزوفرنیک
الهام اشتاد
- ۵۳ ارزیابی مهارت‌های ارتباطی کودکان در مرحله پیش‌زبانی
اکبر داروئی
- ۵۹ پرسش و پاسخ
هانس شرر / ترجمه شهرزاد دبیبان
- ۶۲ معرفی کتاب: فن ترجمه از دیدگاه صاحب‌نظران و استادان ترجمه
- ۶۴ گزارش چهارمین جلسه هیئت تحریریه بازتاب دانش

سخن سردبیر

شکل‌گیری و چه از لحاظ ساختار، با زبان گفتاری فرق دارد. زبان گفتاری، به طور طبیعی در فرایند تعامل اجتماعی بین کودکان و بزرگسالان فرامی‌بالد. اما زبان نوشتاری، بر اثر یادگیری و آموزش شکل می‌گیرد و از همان آغاز، عملی ارادی و آگاهانه است. از طرف دیگر، امکان استفاده از عناصر غیر زبانی و غیر کلامی در زبان نوشتاری - برعکس زبان گفتاری - وجود ندارد. بنابراین، زبان نوشتاری مستلزم تجزیه و تحلیل آگاهانه از وسیله بیان است و براساس قواعد دستوری و ساختاری بسطیافته و پرداخت شده، تولید می‌شود. کاربرد این گونه قواعد دستوری و ساختاری است که جوهر زبان نوشتاری را قابل درک می‌سازد، بدون آن که از حالت‌ها و تغییر آهنگ و نواخت، سودی جسته باشد.

لوریا (۱۳۷۶) معتقد است که زبان نوشتاری، کارافزاری مهم در فرایند اندیشه به شمار می‌رود. این شکل زبان، به صورت ابزاری کارآمد، در روشن ساختن تفکر در می‌آید. در زبان نوشتاری، علاوه بر انتقال اطلاعات آماده، خود تفکر نیز پردازش و فرمول‌بندی می‌شود. این است که برای روشن شدن موضوع، اغلب، بهترین راه، نوشتن درباره آن است. در فرایند نوشتن، بسیاری از مراکز و نواحی مغز فعال می‌شوند و هر کلمه‌ای سرشار از بار معنایی و عاطفی و انگیزشی در ارتباط با کلمات دیگر، جهان ذهنی و عینی ما رابازنمایی می‌کند. در زبان نوشتاری، اگرچه مخاطب غایب است، اما در واقع نویسنده با او حرف می‌زند و از او تأثیر می‌پذیرد. همه این اثرگذاری‌ها و اثرپذیری‌ها در چارچوب قواعد نوشتاری صورت می‌گیرد، چرا که راه دیگری برای این تعامل وجود ندارد - آن‌گونه که مثلاً در گفتار روزانه متداول است.

ویگوتسکی در کتاب اندیشه و زبان (۱۳۸۷) می‌گوید: «ارتباط مستقیم ذهن‌ها با هم، نه تنها از لحاظ فیزیکی، بلکه از حیث روان‌شناختی نیز ناممکن است. ارتباط فقط به صورت غیر مستقیم عملی می‌شود. اندیشه باید ابتدا از طریق معانی، و آن‌گاه از طریق کلمات، راهی برای بیان خود بگشاید.» (ص ۱۹۸). از این سخن ویگوتسکی چنین بر می‌آید که برای درک آن چه در ذهن افراد می‌گذرد، راهی جز زبان و گفتار وجود ندارد. البته باید بی‌درنگ بیافزاییم که منظور، درک اندیشه یا تفکر کلامی است. باید بپذیریم که اندیشه برای بیان و یا تحقق خود، راه‌ها و سازوکارهای دیگری هم دارد. اما آن چه در شناخت علمی و در سیر و تحول ایده‌ها و مفاهیم عموماً مدنظر قرار می‌گیرد، اندیشه‌ای است که در قالب کلمات خود رامی‌نمایاند. ویگوتسکی در عین حال می‌گوید که «نمی‌توان کلمات را چون جامه‌ای آماده بر اندام اندیشه پوشانید. اندیشه در تبدیل خود به گفتار، متحمل تغییرات فراوانی می‌شود. اندیشه صرفاً در گفتار بیان نمی‌شود، بلکه به واسطه آن، واقعیت و شکل می‌یابد» (ص ۱۷۰). در این جا قصد ما وارد شدن به بحث‌های نظری بسیار پیچیده ارتباط بین تفکر و زبان نیست، بلکه منظور این است که ما برای بیان مقاصد و مفاهیم ذهنی خود - دست‌کم در حوزه شناخت علمی - چاره‌ای جز استفاده از زبان نداریم. بنابراین، زبان باید تا حد امکان دقیق، شفاف، روشن و قابل درک باشد، وگرنه نخواهیم توانست مقصود خود را به شنونده یا خواننده منتقل سازیم. در این باره، مخصوصاً زبان نوشتاری از اهمیت خاصی برخوردار است. این اهمیت از آن جا مایه می‌گیرد که زبان نوشتاری، چه از جهت تکوین و